

Gondolatok az iskolai agresszió kapcsán

Nem tudnám megmondani, hogy az agresszió (ami pszichológiai értelmezésben nem tisztán destruktív fogalom), növekedett-e az elmúlt pár év alatt, hiszen elég sok frusztrált, sajátmagára irányuló agresszív cselekedettel találkoztam szakmai múltam harmincegynéhány éve alatt. Az iskolai agresszió, ami a gyengébbekkel megmutatkozó „erőteljes” viselkedés - Mobbing szerint - többnyire a 12-15 éves korosztályban jellemző. Ezt a szerző Svédországban, Japánban, Hollandiában, az USA-ban, Kanadában, valamint Nagy Britanniában vizsgálta. Okként, a „nemet” (a fiúk agresszív viselkedése kifejezettebb), a családi háttérrel és mintát, a tanulmányi eredménytelenséget említi, de fontos körülményként az iskolatípust, a társadalmi környezetet is.

Tapasztalatom alapján a hétköznapi agresszív megnyilvánulásai a frusztrációval közös tengelyen definiálható leginkább. Befolyásolja a környezetben élő felnőttek napi példája. A szóban, a gesztikulációban, vagy a mimikában megnyilvánuló durvaságok éppúgy, ahogy a városi „sűrűség”, a terek hiánya (ami alatt a személyes és fizikai tér fontosságát is értem.), a szinte állandó egymásnak ütközés, valamint az emiatti ingerültség (főként a városban tapasztalható siető, és ráérő emberek közötti ingerküszöb különbségek), a feszültség növekedése. Befolyásolhatja még – bár nem gondolunk ezekre a körülményekre - a tartós hőség, a fájdalomérzet is. Növelő, vagy csökkentő hatású lehet a „kibicek” (nézők) viselkedése is. Előttörténeteként említhető a féltékenység, a tartogatott sértettségek, egyéb konfliktusok, illetve az irigységek, a kapzsiságok, de a bizonytalanságok, a változásoktól való aránytalan félelmek egyaránt. A Média hatása, (híreinek „élményanyaga”) mintája.

A tolerancia hiánnyal, vagy csak minimumával rendelkező, sokféle kultúrából és sokféle temperamentummal „megáldott”, és sokféle nevelésben részesült felnőtt és gyerek.

Általában az agresszív magatartás periódusai: a kiváltás, az eskaláció és a krízis.

Az ún. nyílt agresszióknak persze vannak előzményei. Azonban ezeket gyakran csak utólag elemezik a szakemberek. A frusztrációról, vagyis arról, hogy jobb életlehetőségeket látok, de ennek az elérésében állandóan megakadályoznak, sok-sok pszichológiai vizsgálat szól.

A genetikai meghatározottságán túl, az indulatok „fejlődéséről” talán kevesebb. Szerintem a fantáziálás, a még gondolati síkon beinduló „vágyképek” gyűjtőhelye lehet a később, már verbálisan is megjelenő szándékos bántásnak, majd a tettegességnek is. A fantáziát erősen terhelik a környezeti hatások: a gyakran valóságosan anonim, ám ismertnek tűnő, fontosnak tartott személyek durva megnyilatkozásai. De ez, nem csupán az egyre közönségesebben kommunikáló felnőttek és gyerekek „kiváltsága”, idetartozik a rejtett és nyílt intrika, a lekezelő kapcsolattartási technika, a gögöt kifejező irónia, a nem egyformán szocializált, a reagálásokra felkészületlen emberek, gyerekek felé.

Gyerekeknél a bizonytalanság és a fölényes, nagyzó magatartás váltakozik, ami szintén növelheti a támadó indulat erejét.

Úgy gondolom ezek után jelenik meg, többnyire a cselekvéses, agresszív viselkedés.

Tanácsadónk sajátos helyzete miatt, inkább az új helyzet okozta izgatottságokkal találkozunk. Ritka a szóban, vagy a metakommunikatív jelzésekben kinyilvánított bármilyen támadó viselkedés. Mégis, a vizsgálataink során vannak „előjelző” tesztjeink (én a projektív tesztet, a rajzolást tartom a legfigyelmeztetőbbnek). Ezek gyakran „lappangó” diagnózisként működnek, és nem eléggé figyelmeztetőek a gyerek környezetét moderáló felnőttek számára. (szülőknek, tanároknak)

Mint erőforrás, az agresszió szocializáltan hasznosítható akár a felnőtt tevékenységében, de kezeletlenül antiszociális magatartáshoz, önértékelési problémákhoz vezethet.

Úgy gondolom, mivel a pályaválasztás önismeretet, érettséget, tervezést igényel, **elősegítése közös** feladat, nem csupán a diákok és a tanácsadók részére, hanem a tanárok a szülők, és a pszichológusok számára is.

Régi elképzelésem, egy tanárokkal közös „**esetmegbeszélő**”, rendszeres „munka”, valamint a szülő-gyerek „**családi konzultáció**” bevezetése. **Bár ez látszólag nem kapcsolódik „köznapi értelemben” a pályaválasztási tanácsadáshoz, valójában meghatározóan segítheti a felnőtté válás, így a pályaerettség szakaszát is.**

Rozsnyai Margit, pszichológus